

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-181-06

Druk nr 1289

Warszawa, 4 stycznia 2007 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks
postępowania karnego.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

(-) Jarosław Kaczyński

U S T A W A

z dnia.....

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁾) w art. 632 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) w sprawach z oskarżenia publicznego – Skarb Państwa, z wyjątkiem należności z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego ustanowionego w charakterze pełnomocnika przez pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego, powoda cywilnego albo inną osobę, a także z tytułu obrony oskarżonego w sprawie, w której oskarżony skierował przeciwko sobie podejrzenie popełnienia czynu zabronionego.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479 oraz z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648.

UZASADNIENIE

W obecnym stanie prawnym, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania koszty procesu w sprawach z oskarżenia prywatnego ponosi oskarżyciel prywatny, a w razie pojednania się stron – oskarżyciel i oskarżony w zakresie przez siebie poniesionym, jeżeli strony w zawartej ugodzie nie uregulowały tego inaczej. W sprawach z oskarżenia publicznego koszty procesu ponosi Skarb Państwa, z wyjątkiem należności adwokackich z tytułu występowania w sprawie obrońcy lub pełnomocnika z wyboru, w uzasadnionych wypadkach sąd jednak może przyznać zwrot całości lub części wynagrodzenia jednego obrońcy (art. 632 pkt 1 i 2 K.p.k.).

Wyrokiem z dnia 26 lipca 2006 r., sygn. SK 21/04, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 632 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) w zakresie, w jakim ogranicza możliwość przyznania osobie uniewinnionej w sprawie z oskarżenia publicznego zwrotu kosztów wynagrodzenia obrońcy jedynie do „uzasadnionych wypadków” nie jest niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji. Wyrok ten został ogłoszony w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 sierpnia 2006 r. Nr 141, pod poz. 1013.

W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że prawo do obrony w znaczeniu formalnym ma istotny aspekt ekonomiczny, a regulacja, zgodnie z którą oskarżony musi liczyć się z tym, że nawet w razie uniewinnienia nie ma podstaw dochodzenia zwrotu wydatków z tytułu ustanowionej obrony, prowadzi w sposób ewidentny do ograniczenia prawa oskarżonego do obrony. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego prawo do ustanowienia obrońcy pozostaje w ścisłym związku z możliwościami ekonomicznymi oskarżonego, determinującymi swobodę wyboru adwokata. Koszty znaczące dla samego podjęcia obrony i ustanowienia obrońcy powinny być osobie uniewinnionej zwrócone, co najmniej na zasadach takich, na jakich Skarb Państwa obciążają koszty obrony z urzędu.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że dotychczasowa, zaskarżona regulacja nie spełnia powyższego postulatu, ponieważ osobom uniewinnionym, które skorzystały z pomocy obrońcy z wyboru, koszty obrony zwracane są jedynie w uzasadnionych wypadkach, na mocy arbitralnej decyzji sądu.

Trybunał Konstytucyjny podniósł, że zasada odpowiedzialności za wynik procesu ma szczególne znaczenie w postępowaniu w sprawach z oskarżenia publicznego, a utrzymanie dotychczasowych zasad zwrotu kosztów obrony z wyboru prowadziłyby do dalszego obciążania osób niewinnych kosztami często obiektywnie nieuzasadnionych działań organów władzy publicznej.

Trybunał Konstytucyjny potwierdził, że w państwie prawnym zasadą powinno być obciążanie kosztami postępowania tej ze stron, która w jego toku nie zdołała utrzymać swojego stanowiska. W odniesieniu do zakończonych uniewinnieniem postępowań z oskarżenia publicznego oznacza to, że koszty powinna ponosić strona oskarżająca – organ władzy publicznej, a faktycznie – Skarb Państwa. Biorąc pod uwagę, że oskarżony jest w postępowaniu stroną słabszą, a wybór obrońcy przyczynia się do wyrównania szans procesowych, uznać trzeba, że osoba uniewinniona powinna otrzymać całkowity zwrot poniesionych kosztów postępowania, w tym kosztów obrony. Taka regulacja, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, realizowałaby konstytucyjne prawo do obrony oraz sprzyjała zasadzie równości broni, a jej dodatkową zaletą byłoby minimalizowanie przez państwo negatywnych konsekwencji wynikających dla obywatela z faktu jego niesłusznego oskarżenia i prowadzenia przeciwko niemu postępowania karnego.

W projekcie proponuje się sformułowanie ogólnej zasady dotyczącej ponoszenia kosztów procesu (art. 632 K.p.k.). Zgodnie z tą zasadą koszty procesu w razie uniewinnienia lub umorzenia postępowania w sprawach z oskarżenia prywatnego, tak jak dotychczas, ponosiłby oskarżyciel prywatny, a w razie pojednania się stron oskarżyciel i oskarżony w zakresie przez siebie poniesionym, jeżeli strony w zawartej ugodzie nie uregulowały tego inaczej.

Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego wprowadza się jednocześnie nową zasadę, że w sprawach z oskarżenia publicznego, w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania, koszty procesu ponosi w całości Skarb

Państwa. Wyjątkiem jest sytuacja, w której to oskarżony skierował przeciwko sobie podejrzenie popełnienia czynu zabronionego. Ponadto takie sformułowanie odciąża Skarb Państwa od pokrywania kosztów adwokackich (radcowskich) związanych z udziałem pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego („ubocznego”), powoda cywilnego lub pełnomocnika innej osoby uczestniczącej w procesie publiczno-skargowym przeciwko uniewinnionemu oskarżonemu.

Proponowane brzmienie pkt 2 art. 632 K.p.k. eliminuje sformułowanie, zgodnie z którym dotychczas koszty obrony z wyboru zwracane były tylko w zasadzonych przypadkach, zasadą zaś było, że do kosztów, którymi w takiej sytuacji obciążany był Skarb Państwa, nie zaliczano należności adwokackich z tytułu występowania w sprawie obrońcy lub pełnomocnika.

Należy wskazać, że zgodnie z nową treścią przepisu art. 632 pkt 2 K.p.k., w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania w sprawach z oskarżenia publicznego koszty procesu, a zatem, w myśl art. 616 § 1 K.p.k., koszty sądowe oraz uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy, ponosił będzie Skarb Państwa, z wyjątkiem przypadków samooskarżenia oraz udziału w sprawie adwokata lub radcy prawnego ustanowionego w charakterze pełnomocnika przez pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego, powoda cywilnego albo inną osobę.

W tej kwestii takie rozwiązanie spójne jest z treścią art. 616 § 1 pkt 2 K.p.k. stanowiącego, że do kosztów procesu zalicza się uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika.

Projektowany przepis harmonizuje również z nowym unormowaniem z art. 632a K.p.k. (wprowadzonym w wyniku wyroku TK z dnia 23 maja 2005 r., sygn. SK 44/04, OTK-A 2005, Nr 5, poz. 52), które zapewnia jednakowe reguły zasądzenia kosztów procesu w postępowaniu prywatno-skargowym i publicznoskargowym, w razie umorzenia postępowania, w sytuacjach wyjątkowych, w których zasądzenie kosztów według zasad przewidzianych w art. 632 K.p.k. pozostawałoby w oderwaniu od przyczyn powstania tych kosztów. Przepis art. 632a K.p.k. nie zmienia zasad ponoszenia kosztów procesu przewidzianych w art. 632 K.p.k. Przepis ten ma zastosowanie do wyjątkowych wypadków, gdy w razie umorzenia postępowania sąd może zasądzić koszty procesu

według zasad słuszności od strony procesu, która te koszty spowodowała. Ponadto art. 632a K.p.k. ma zastosowanie zarówno w postępowaniu prywatno-skargowym, jak i publiczno-skargowym. Zauważyć bowiem należy, że również w postępowaniu z oskarżenia publicznego przyczyna umorzenia postępowania może być spowodowana zachowaniem oskarżonego.

Powyższa regulacja pozwoli na zagwarantowanie konstytucyjnego prawa do obrony oraz wprowadzi pełną realizację zasady odpowiedzialności za wynik procesu.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia ustawy

Wejście w życie projektowanej ustawy wiąże się bezpośrednio z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 lipca 2006 r., sygn. SK 21/04.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projekt ustawy oddziałuje na nieoznaczony krąg podmiotów. Z rozwiązań przewidzianych w projekcie mogą korzystać wszystkie podmioty, które mogą występować w postępowaniu karnym w charakterze strony. Projekt będzie miał przede wszystkim znaczenie w postępowaniu sądowym.

3. Konsultacje społeczne

Projekt został przedstawiony w celu wydania opinii Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, Przewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesowi Naczelnej Rady Adwokackiej, Prezesowi Krajowej Rady Radców Prawnych oraz samorządom korporacji prawniczych. W trakcie konsultacji społecznych nie zgłoszono negatywnych uwag do projektu. Bez uwag odniosły się do projektu Krajowa Rada Sądownictwa i Krajowa Rada Radców Prawnych. Pozytywne stanowisko zajął Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, uznając między innymi za w pełni uzasadnione, gwarantujące respektowanie słusznych praw osoby oskarżonej,

która została następnie uniewinniona od zarzutu popełnienia przestępstwa, zmiany w obrębie projektowanego przepisu.

Projekt został także zamieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Nie zostały wniesione zgłoszenia zainteresowania tym projektem w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

4. Skutki finansowe i społeczno-gospodarcze ustawy

Projektowana ustawa nie spowoduje skutków na rynku pracy, w sferze konkurencyjności wewnętrznej i zewnętrznej gospodarki oraz pozostanie bez wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie projektowanej ustawy spowoduje zwiększenie wydatków budżetu państwa, wynikających z poszerzenia przypadków, w których Skarb Państwa w całości będzie pokrywał koszty procesu (łącznie z kosztami ustanowienia pełnomocnika strony lub obrońcy oskarżonego) w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania karnego – o wszystkie z wyjątkiem spraw, w których oskarżeni skierowali przeciwko sobie podejrzenie popełnienia czynu zabronionego.

Koszty takie na dzień dzisiejszy można oszacować w następujący sposób.

W 2005 r. przed sądami powszechnymi pierwszej instancji w sprawach z oskarżenia publicznego uniewinniono około 12.000 osób, co stanowi 2,10% w stosunku do ogółu osądzonych oraz umorzono postępowania wobec około 13.000 osób, co stanowi 2,20% w stosunku do ogółu osądzonych.

Zakładając, że podobnie sprawy te będą kształtowały się w latach następnych oraz przyjmując, iż średnia wysokość kosztów jakie ponosi oskarżony z tytułu skorzystania z pomocy obrońcy wynosić będzie około 600 zł, to wydatki jakie będzie zobowiązany ponieść Skarb Państw będą następujące:

- z tytułu uniewinnienia – 12.000 osób x 600 zł = 7 200 000 zł
- z tytułu umorzenia postępowania – 13.000 osób x 600 zł = 7 800 000 zł
- Razem – 15.000 000 zł.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że przedstawione wydatki dotyczą skutków całorocznych, natomiast w przypadku wejścia w życie ustawy w trakcie roku mogą być proporcjonalnie niższe.

Należy zauważyć, że wydatki te mogą ulec obniżeniu, gdyż część z oskarżonych osób może bronić się samodzielnie, natomiast część osób może skorzystać z pomocy obrońcy z urzędu. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że koszty z tytułu pomocy prawnej udzielanej z urzędu również będzie ponosił Skarb Państwa. Nie można jednakże przewidzieć w ilu przypadkach uniewinnienia czy też umorzenia postępowania oskarżeni skierują przeciwko sobie podejrzenie popełnienia czynu zabronionego.

Ponadto wydatki te powinny być ponoszone z budżetu państwa w części 15 „Sądy Powszechne”.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że w projekcie budżetu państwa w części 15 „Sądy Powszechne” na 2007 r. nie zostały zabezpieczone wydatki na realizację zapisów przedmiotowego projektu ustawy.

Materia projektowanej ustawy leży poza zakresem spraw regulowanych przez prawo Unii Europejskiej.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU

Ewa Ośniecka-Tamecka

Min.EOT/2970/2006/mak

Warszawa, 30 listopada 2006r.

Pani Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Panią Ewę Ośniecką-Tamecką, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

Szanowna Pani Minister,

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo nr RM-10-165-06 *nowy tekst*), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Projektowana ustawa nie jest objęta zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Zbigniew Religa
Minister Zdrowia

GABINET
SEKRETARZA RADY MINISTRÓW

2006-12-04